

מסורת הש"ס

א) [גיטין כד. ג.]
ב) [שם א.]
ג) [שם א.]
ד) [גיטין כו. ע"י שם.]
ה) [קולת משולל בזנות ובתעשה.]
ו) [גיטין יא.חא.]
ז) שם, א) [נלקמן.]
ח) [שם, א.]
ט) גיטין כד. ט) [נלקמן מו.].
י) חולין כה. ט.) עיין ע"ב בליקוטים, ט) כלס פ"ח מ"א, (מ) מוסף ז"ק דכלס פ"ו ה"ב. ואיתא גם בהמשך המשנה שם. ת"כ שמיני פרש' ז הל' י. שמיני פרשה ז הלכה ה. (ס) פסחים טו. ע' דף כו.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כורות וכו' דלאו כלי הוא ובמחציתה הריא דלי האלי:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הובתו וכו' דתוך יתר כבו כן. ע"י עטורי אכן מנינה דף כג ע"צ ד"ה וקמתי:

מוסף רש"י

ובמלך. חזר בו מלגרו' (גיטין כד.) את הגדולה. ונולד וקטנה לאו דוקא: וליאזר שארצה אגרוש פסול. דלון כזירה דלא אמריון חורבנ' הדבר דשנמת כתיבה היא דעמו לאו והרי נכסו לשמה (שם) הכותב טורפס גיטין. שספרר הוא וטעם שכן ורואה שיה' מומנן לו, פשמים שאדם לא לשכור והוא טורד בשטרות אמריו: צריך שיניח מקום האיש: שם רואה מרג עניינה לא תאמר ארתי טובט כל הגט: הרי את מותרת. שם זה עיקרו על גט (שם כו) תוכו רלא תוך תוכו. אם הים כלי מונח בתוך כלי חרס ופי הפנימי למעלה מפי החיצו' כדמפרש במ"ה, ואוכלס ומשקין בפנימי וטמאים בצאר החיצו' אין האוכלין טמאין. דלאו מוט דכלי חרס יניחו אלף חרס מוט: ורש"י שטף דמטה מצילו פנימי כלי מקבל מומאה אלף מנגז ואיכל למתיר לא יתוך כמי הטומאה. ומהל כל האוכלין שנתכו שיהי גם הוא לא נטמא וחזק. דלי משום דנעב בחיולן, יחילן דלחון הוא ואין כלי מקבל מומאה אלף מנאט טומאה. ולי משום דקאי בצאר כלי חרס ובמ"ב לא אכר כמות יטמא, הוי מילי אוכלין ומשקין צאל כלים אין מיטמאין מאחיר כלי חרס, נמאט בפסחים יבט יאו כל הכלים מיטמאין מאחיר כלי חרס מ"ל כל אכר כמות יטמא ומקנין ליה מכל האוכל אכר ואכל, אוכל ומשקין מיטמאין מאחיר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאחיר כלי חרס: כלי שטף. כל מאחיר כלי חרס: כלי שטף. כלי חרס כלים שאינם כלי חרס מקרי כלי שטף על שם שיש להם הסרה במקום (חזקוני כה.).

שינויי נוסחאות

א) כ"ה דההיא. ונוסחת ההוא נראה כיון נטח ותי' בריש"י (שם כו.) מיתת ומקום העידים לימא ככ"תי ותי, ועי' מ"ה ס"ה:
ב) גרופו של גט, ועי' (שם כו.)
ד) דקאמר ליה מילי כלי"ל (שם כו.) לשל כלי חרס כלי"ל.
ו) וסב"ד והסב"ר נמחק (שם כו.)
ז) מאחיר התנוד כלי"ל (שם כו.)
ח) מגבו. פי' מאחיר כיון דבחיולן שרץ מלו בצאר נמאן בעבליה טומאה הוי וכוכליו נגע (כס) (השרץ) ככלי שטף, קמיל דמלוי. כ"מ בגליון רש"י ע"ל כתיי ק"ן (חזקוני חו' בה ע"א.)
ח) כנתיבי רבא, ומיתת הכא נמחק:
ט) כנתיבי הני' נגמי פתחה, ואפכר שטות כשי' לאפוקי מגי' זו:
י) כדאמרי לעיל דאפילו כלי"ל (יא) מא' כמ"כ מונח מיתת דרייקונין בריה וגרסי דרייקונין מיתה אין בריה וקשה ובר', וגי' ה"ק' משום דבאמרי ללכלי דקמין ברישא דרך, דרייקונין מיתה אין בריה, כמי דרייקונין מיתה טמא פסול. ור"ל דמשה' לא שייך למינה כדך יתר על כן, כיון דמפרש דרך נמי משמעין שום חידוש דאין בריה, ועי' טריק' דקוסים ח"ה ש"ל:
יב) דכפ"ק:
יג) מיתת אע"ג נמחק, ור"ל דאפ"ה חוסרף דאי לא כו' (שם כו.)
יד) הני' שפנימי ממוקנת עפ"י כהני' ור"ק, וע"ש ביאור דכ"י תוס', ודכ"י גי' קשיא ליה, ועי' ח"ג ותיק' דמפ' פפ"י גי' היסנה:
טו) [הו:] דטהורין אע"פ שהפנימי טמא הוי דטהורא שטף דאניו מקבל טומאה מאחיר וטראה וכו', כלי"ל (שם כו.)
טז) כש"מ ור"ק ל"ג הכא המיתוס כנסוגגיים, ועי' אות יח:
יז) [ח] וביציל, משמע דוקא כלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אבל תוך תוכו שהכל הוא של חרס מינו פשיטא שהוא טהור בלא פסוק דחד תוך אמר דהמנא ולא תוך תוכו, ותימה וכו', כלי"ל (שם כו.)
יח) כמו מחציה נמחק (שם כו.)
יט) ל"ל תוך תוכו (שם כו.)
כא) כמתי' מן הוא סוף קטע, ומיתת ומקומות שאח"כ לא שייך כהא אלף נראה שהם כהנה לבני המוס', ואח"כ קטע כנפ"ע וקשה כיון דאין כו'. וי"ה כמ"כ וי"ב קטע כנפ"ע, בב] ד' וילא חיקט מה לי כלי שטף. והוא ל"ל, דכלי שטף וכלי עץ חד הוא. עי' ערוך ע"ב שטף:
בב] כיון לבני המדי' ורמיתו דכמבו ור"ל דעדיפא משני הכא' ה"ו (ג'י'י) ובכ"י' ומי"כ הגירסא לבן בראה כדפרישתי:

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

וּמִנְחָן. שלא יגרשנה: **דילמא שאני הסם**. דלאו סתמא הוא אלא שלא לשמה ממש: **דאינתיק**. משאר כל האנשים והנשים [לשם] גירושין של זה ושל זו: אלא מהא. דעדיפא מקמייתא דהכא חד גברא הוא: **דאין כזירה**. וגריעה מסתמא דשמא צשעה שנכתב לא היה צדעמו של בעל לזו ואינתק לשם האחרת: **הכותב טופסי גיטין**. שיהו מומננין לו. טופס לשון טפוס מו"ל" צלע"ו: **מקום הרי אם כו'**. דהו עיקר גופו: א] אלמא סתמא פסול ואף על גב דליכתב לשם כריתות לכשיזדמן לו: **סו רמי מילתא אחרית**.

אדרבינא ורב פפא קאי דקאמר ה

דרמי רבא אהדדי ושנייהו: דרב יהודה אמר רב לקמן כפרק בית

שמאי (דף מו.): **לשם חולין כשירה**.

קס"ד סבא דידיה היא כדמפרש

דמינה מחריב זה דבר שהוא מינו

מועיל צו לעקור את שמו: דלאו

מינה. כגון חולין שאינו מין קדשים

לא מחריב זה ואין שמו נתפס על

הוצא לעקור שמו ממנו: **פסול**

לגרס צו אשה אחרת: **ואפי' לשם**

עובד כוכבים. דהא שלא לשם האשה

קמתי דמשמע שלא לשם אשה זו אלא

לשום אשה אחרת כל דהיא ואלע"ג

דעובדת כוכבים לאו צת גירושין

היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה

[מחריצ] זה: **ול עובד כוכבים**

מיניה. ואימא נמי דלאו מינה לא

מחריב זה אפילו הכי פסול דהוא ליה

סתמא דמיהו לאו לשם אשה זו

נכתב: **ול חולין מינייהו**. כדסבירא

לן דלא חייל ולא מחריב ציה דלא

מינה היה והו להו שחוטין סתם

ואמרן לעיל סתמא כשירה: **סונו**.

כל ה[כל חרס וגו' (ויקרא יא): ולא

סוך סונו. כלי המונח בתנור ופיו

למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין

בתוכו ושרץ בתנור אוכלין שצכלי

טוריון והכי אמרינן כמ"ס^[א] אבל היה

פיו בתוך התנור תוכו קרינן ציה:

ואפי' כלי שטף מיני. כלומר לא

מיציעא כלי חרס המונח בתנור דמאיל

על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו

הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא

בצאר ה ויטמא אוכלין שצו דאין

כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי

שטף שמיטמא מגבו: **הכא טהור ומאיל**

דלמר [כפ' קמא דפסחים] (דף כ:)

אוכלין מיטמאים מאחיר כלי חרס

ואין כלי מיטמא מאחיר כלי חרס ומדקמתי כלי שטף מאיל אלמא דלאו מיניה חיץ ציה [ומבטל את שם תוכו] הכא נמי ליחול שם חולין וליפסל: **ושני הכא ה** **עשו חולין אלל קדשים כו'**. כלומר לעולם דלאו מינה לאו מחריב ציה וכלי שטף אלל כלי חרס מיניה הוא דהא מנא והא מנא אבל חולין אלל קדשים הוי דלאו מיניה כמחציה אלל תנור דלמרינן ציה לקמן דלא מהניא ציה להיות חציה צין שרץ לאוכלין כדלמרן דלאו מיניה לא מהניא ציה: **שחללו כנסרים**. ששעה מחציה בצלמנעו ותלקו עד למעלה מפיו הכל טמא אפילו אוכלין שנעבר השני של מחציה: **כוורם שהיא פחוסה**. גרסינן ה צהירות ולהכי נקט פחותה דלאו כלי הוא ^(ב) דאי הואי שלימה הוה מאלת על אוכלין שבתוכה כדלמרן ה אפי' כלי שטף מאיל אבל השתא דלאו כלי הוא הויא כמחציה בעלמא: **ופקוקה כקס**. רבותא נקט דלע"ג דפקוקה פחיתמה כקס לא הוי כלי ואפי' פיה למעלה מפי תנור לא מאלת על אוכלין שבתוכה: **ומשושגלם**. תליה: **אוכלין שצחטה עמאים**. והיינו דלמרן דלא מינה כגון מחציה לא מחריב צה לצטל שם חרס ממנו:

אם תוכו ולא איצטרך אלל לכלי שטף וי"ל דעדיפא משני הכא דקאי דאין מינם כלל ולכן לא מחריב צה כמחציה אלל תנור כמו מחציה ^(א) וכמו כוורת הקס פחותה שאינה כלי כלל ואינה מאלת כלל אלל כלי שטף קרוי מינו קאת שיש לו שם כלי עליו ולכן מחריב ומאיל אבל לקמן קאי על חטאת ששחטה לשם מחוייב עולה כשירה דלע"ג שהוא קדשים קרוי אינו מינו ולא מחריב צה ועל זה פריך מאי שגא מכלי שטף שהוא כלי ואינו מינו ומחריב ועל זה צריך לתרץ משום קרא תוכו ולא תוך תוכו אבל לא מצי לתרץ עשוהו כמחציה אלל תנור דההוא אינו כלי כלל והשתא הכא ולקמן מתרץ דומה צדומה (ודוקא ככלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אלל תוך ה סהכל חרס טהור בלא פסוק דחד תוך אמר רחמנא):

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

ג.

דמורה להתלמד עצינא דקאמר התם לענין גט מודה כדפרישית סס ובפ"צ דגיטין (דף כ.) וס"ת נמי פסלינן [בגטן] כפ"צ דגיטין (דף יט.): כדמוכח בעובדא דההוא גברא דעל לצי כנישמת שקל ספר תורה ויהצ לדצימהו: **כתב לגרש את אשתו ונמאך כו'**. תימה מה

ענין זה אלל סתם ויש לומר דס"ד כיון דנמאך אס כן מסתמא כתבו מתחילה שחם יחזור צו יגרש מי שירצה: **הכותב טופסי גיטין כו'**. כל הנך משניות צפ' כל הגט (גיטין דף טו.) ותימה דלא קמתי בזהך יתר על כן דעל כדמין יתר הוא דמכל הנך קמיימא לא מצי למידק סתמא פסול אלל מהך ויש לומר דמשום דלמרן ללגלר דקמתי ברישא^א דהך יתר כמו כן דדייקינן מואת יא^א

[סתמא] ודייקינן מינה אין כזירה וקשה לה"ר יצחק דפ"ק ה[דפסחים (דף יד.) תנן הוסיף ר"ע אף ע"ג דלמאן דמוקי^א מילתא דר' חיינא בולד [וולד] הטומאה דרצנן לא שמעינן לה ממילתיה דר' עקיבא דמיירי כפסולא [לדורייתא] מיהו יש לומר אע"ג ה[דקמתי הוסיף אי לא הוה מצי ליה לא הוה [קמשמע לן] ה[מיד: **ואמר רב יהודה אמר שמואל**

אף צריך שיניח בו.

אצטרך לאימיו דרב יהודה משום

דמינה דייקינן בגיטין ט^א דלמיתא כרבי

אלעזר דלמר עדי מסירה כרמי

דקיי"ל כוומיה ואיכא דמוקי לה התם

כר"מ ומפרש מפני התקנה משום

קטטה ולדידיה ליכא למידק מינה

סתמא פסול: **ואפילו אשם**

עוברת כוכבים נמי פסול. מדקמתי

שנכתב שלא לשם אשה דמשמע (על

[כל] נשים ככלל ולא דמי לשלא לשמן

דכל הזנחים דלא אמרינן אפי' חולין

ככלל דהתם איכא לפרוש' שנכתבו שלא

לשם זנח זה אלא לשם זנח אחר:

ורבינא תוכו ורא תוך תוכו.

ואפ' בלי שטף מציר.

מפרש כגונטרס שרץ בחיולין ואוכלין בפנימי לא מיציעא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף דמיטמא מגבו אין אוכלין שבתוכו [טמאים] שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאחיר כלי חרס כדלמר צפ' קמא דפסחים (דף כ:.) אוכלין מקבלין טומאה מאחיר כלי חרס ואין כלים מקבלים טומאה מאחיר כלי חרס

וקשה לפירושו דאם כן מה חידוש יומר ככלי שטף מכלי חרס ועוד דאיכא חידוש יומר ככלי חרס כגון אס שרץ בצאיר כלי חרס פנימי ואוכלין ככלי חרס חיצון טהורין ^(א) אע"פ שהפנימי טמא וגראה לפרש דכל רבותא של כלי שטף היינו משום דלאו מינה הוא וס"ד דלא מחריב צה וטמא קמ"ל [ודוקא ^(א) ככלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא] אבל תוך תוכו שהכל ^(א) הוא של חרס מינו פשיטא שהוא טהור בלא פסוק דתוך דוקא אמר רחמנא וכן מוכח ששחטה דכלי שטף דוקא איצטרך קרא דפרקי ומי אמר רבא חטאת ששחטה על

מי שמחוייב עולה כשירה אלמא לאו מינה לא מחריב צה והתניא תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מאיל ומשני ארצעה תוכו כתיבי חד תוכו ולא תוך תוכו פי' אפי' לא כתב אלל תוך הוה מעשיטנא כלי חרס פנימי שאין אוכלין שבתוכו מקבלין טומאה ע"י שרץ שבחיולן שהרי אין השרץ תוכו ודוקא כלי חרס פנימי דהוי דומיא דידיה מעשיטנא דמינה מחריב צה וחוצץ להכי כתב וי"ו של תוכו למימר דאפי' לאו מינה כגון כלי שטף מחריב צה ומאיל ^(א) ותימה אמאי לא שני בשמעין נמי הכי שאני התם דלמר קרא תוך ולא תוך

על חטאת לשם חולין כשירה ועל זה תיריך עשו חולין אלל קדשים דאין מינם כלל ולכן לא מחריב צה כמחציה אלל תנור כמו מחציה ^(א) וכמו כוורת הקס פחותה שאינה כלי כלל ואינה מאלת כלל אלל כלי שטף קרוי מינו קאת שיש לו שם כלי עליו ולכן מחריב ומאיל אבל לקמן קאי על חטאת ששחטה לשם מחוייב עולה כשירה דלע"ג שהוא קדשים קרוי אינו מינו ולא מחריב צה ועל זה פריך מאי שגא מכלי שטף שהוא כלי ואינו מינו ומחריב ועל זה צריך לתרץ משום קרא תוכו ולא תוך תוכו אבל לא מצי לתרץ עשוהו כמחציה אלל תנור דההוא אינו כלי כלל והשתא הכא ולקמן מתרץ דומה צדומה (ודוקא ככלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אלל תוך ה סהכל חרס טהור בלא פסוק דחד תוך אמר רחמנא):

מאלל בזהל המת מטעם מוקף למד פסיל, אפי' בשכן לא מאלל מטעם דלא הוי כל דלאו מינה הוא ולא מחריב צה לצטל שם חרס ממנו (חוש סוה) תור"ה בבה. וי"ל דס"ד כו'. וי"ל חס"ד כו'. וי"ל דס"ד כיון שהוא צער מי ששמו בשמו, אכן כן היה דעת הסופר שגא יתכן או לגרס בו יגרש בו אחר ועוד כיון דמלאן כן עייר מיד ואמר לו שמי כשחק אלמא קטטה כתיבה מקורס לכן ולכן כמד לו הסופר סתמא גם לגרסי. הכי הוה ס"ד, והכי ליה [ד]מתי' אמתי. עכ"ל: תור"ה ואמר. ומפרש בפני החקקה ששום קבשה כו'. פי' שאם יכתבו שם אשה, תמא שיהי כן ששוק יסירה שמה כן ומהיה פסורה שפנלה צה לגרסה וימי לתי קטטה בין אים לאשמו. ולכן אמתין מילתא דרבי יהודה דמוקי לה כר"ה דעמי כתיבה לשמה מדמתינן גם לעתה הוי את מותרת לכל אדם, דמשום קטטה לא שייך למר (חוש סוה) :

מאלל בזהל המת מטעם מוקף למד פסיל, אפי' בשכן לא מאלל מטעם דלא הוי כל דלאו מינה הוא ולא מחריב צה לצטל שם חרס ממנו (חוש סוה) תור"ה בבה. וי"ל דס"ד כו'. וי"ל חס"ד כו'. וי"ל דס"ד כיון שהוא צער מי ששמו בשמו, אכן כן היה דעת הסופר שגא יתכן או לגרס בו יגרש בו אחר ועוד כיון דמלאן כן עייר מיד ואמר לו שמי כשחק אלמא קטטה כתיבה מקורס לכן ולכן כמד לו הסופר סתמא גם לגרסי. הכי הוה ס"ד, והכי ליה [ד]מתי' אמתי. עכ"ל: תור"ה ואמר. ומפרש בפני החקקה ששום קבשה כו'. פי' שאם יכתבו שם אשה, תמא שיהי כן ששוק יסירה שמה כן ומהיה פסורה שפנלה צה לגרסה וימי לתי קטטה בין אים לאשמו. ולכן אמתין מילתא דרבי יהודה דמוקי לה כר"ה דעמי כתיבה לשמה מדמתינן גם לעתה הוי את מותרת לכל אדם, דמשום קטטה לא שייך למר (חוש סוה) :

בב] כיון לבני המדי' ורמיתו דכמבו ור"ל דעדיפא משני הכא' ה"ו (ג'י'י) ובכ"י' ומי"כ הגירסא לבן בראה כדפרישתי:

עין משפט ונר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה ב טוש"ע א"ע סימן קלח סעיף ב:

ו ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

ז א מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:

ח ד מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ז:

ט ה מיי' פט"ו מהל' פסח"מ הלכה ד:

י א מיי' פ"ד מכלים הל' ט ט: יא ז מיי' שם הלכה ז: יב ח מיי' שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וכל כלי חרש אשר יפיל

מקום אל תוכו כל אֶשֶׁר בתוכו יִשָּׂאנוּ ואחור תִּשְׁבֶּרָה:

ויקרא יא, לג

לעזי רש"י

מול"ל דגומא, טופס

שיטה מקובצת

ואפילו לשם גיזה נמי פסול.

הלשון נמשע שלא לשם

אשה. ותימה ממתנתין נמי

גיטין הכי שמונח שלא לשמן ואפי'

לשם חולין מצי לא עלו, ור"ת פסוק

דמתיני מפרש כהדיו כניסא שלא

לשמן היינו לשם מלמדי נבי לשמו

ושלא לשמן, גבי גיטין נמי מפרש

כהדיו כניסא ומתן ומלאן כן עייר

וכי' דאין זה לשם גיזה. וי"ל דודאי

אי הוה נמי ממתנתין שלא לשם זנח

פי' הדיא דקמתי שלא לשם אשה אז

היה משמע הכי, אבל השתא דקמתי

שמונח שלא לשמן משמע פסיר שלא

לשם זנח זה אלא לשם זנח אחר (חוש

סוה): **ואפילו** כלי שטף מציר.

וא"ת אי קיי"ל (כ"י ט:.) כל דבר

התקבל טומאה אינו חוצץ כמי

הטומאה, וי"ל משום דלי קרא דאין

הכלים נטמאין מאחיר כלי חרס

כדלחמא בפ"ח דכלס מטעם ד יא^א

ויקשה (דסוף סוף הדלה קושא

לדומיה) כיון דאין כלים ששטלים

מטמאין מאחיר כלי חרס אי"מ מה לי

כלי חרס ומה לי כלי עץ (ב) [לשום

(ט') ומה אפילו. וגראה דלא מצינא

ופי' שם אלל צה ללמד על כלי שטף

שקף הוא מאלל דלא מיתא דלאו מינה

לא מחריב, וא"ת לשיט הכא ד' תוכו

כתיבי דמשמי לקמן, וי"ל דמ"מ

קשיא לנף מנינן ענינן לשמה דלאו

מינה מחריב צה כגון חולין (כ"י כמו

לענין תוך תוכו, ומשני עשו חולין אלל

קדשים כמחציה אלל תנור, כלומר

ליכא דלמיי כלל חולין לכלי שטף,

דכלי שטף פסיר מינה כיון

דאחי ואחי כלי הוא אלל למחיה

דמח' ולא מאלל משום דלאו מינה

הוא, ואחין אלל קדשים לא שגא.

וליגא דעשו חולין אלל קדשים תוכו

קאת דפקוקה הוי כמי למילף חולין

מחוייבא דתוך תוכו דכלי שטף. אבל

ליכא לשיי דהשתא לא יעד מחוייבא

דד' תוכו כתיבי